

L'Esquella de la Torratxa

Any XLII :: Número 2142

15 cèntims = Atrassats 30

Barcelona, 26 de Març de 1920

— Què us estimeu més, nenes? palma o palmó?
— Ai, mamà!... Nosaltres preferiríem... anar a sentir
la Pilar Alonso.

Vapors Correus "TAYÁ"

Servei setmanal fixe entre BARCELONA i GÉNOVA
per el luxós i rapidíssim vapor

Capità Revuelta

Sortides: { De BARCELONA, els dimecres } a la 1 de la tarda
{ De GENOVA, els dissabtes }

Gran confort - Servei restaurant de primer ordre - Concert durant els menjars - Banys - Llum elèctrica
Camarots individuals i de dos llits - La tercera classe va allotjada en amples
departaments, amb llits met·làlics, rentamans i menjadors.

PER A PASSATGES A LES OFICINES
DE LA COMPANYIA:

FILLS DE JOSEP TAYÁ, S. en C.

Josep A. Clavé, 2.—Telèfons 814-A., 3026-A., 5506-A., 5507-A.—BARCELONA

CAÇADORS!

Les millors espadanyes
més ben construïdes,
sòlides i còmodes, per a caça,
camp i tennis, són les que fabrica la casa

BORNAS Hospital, 24, ent.
BARCELONA

Vendes al engròs i a la menuda—Expedicions a províncies

El mejor disolvente de los uratos
Acepta de las vías urinarias
Gólicas nefríticas
Reuma articular
Nefritis
Rifos
Gota

UROMETINA

PIÑASS
folleto expli-
cativo. Muestras
a los señores médicos
Agto gen. S. NAVARRO
Rambla del Centro, 8 y 10-Barcelona

Antoni López

IMPRESSOR

Impressions comercials de totes menes
Treballs de luxe i econòmics

EDICIONS

Olm, 8, interior

Teléfono 4115 A

Tintes bones qualitats

UNIÓ, NUM. 3

Bazar DE LA Unión

Utils per a escriptori

BARCELONA

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ:
Llibreria Espanyola-Rambla del Mig, 20
BARCELONA

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ:
Fora de Barcelona:
Espanya: trimestre 3 ptes., Estranger, 5

CRÓNICA

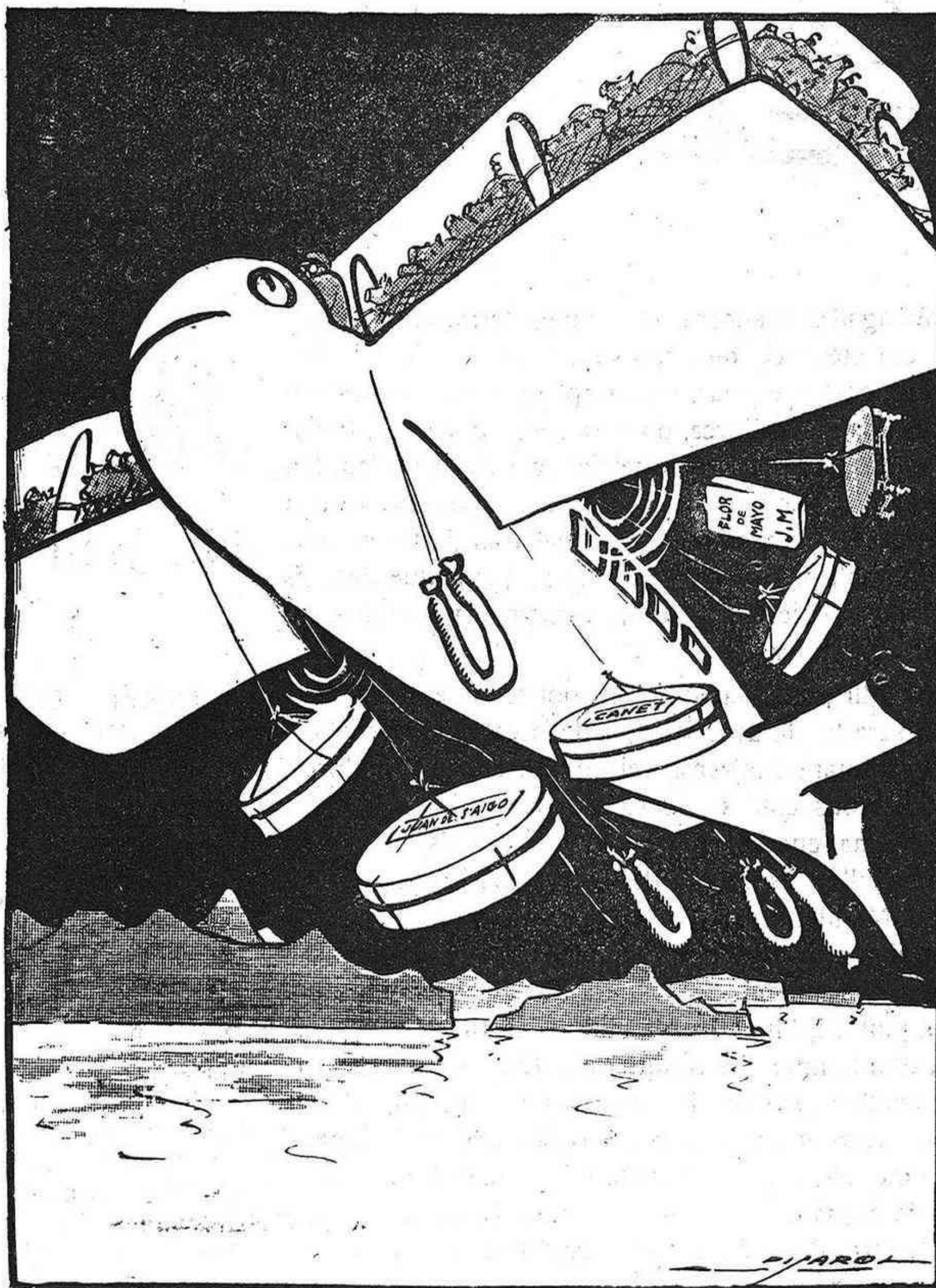
La preocupació barcelonina

La ciutat té una preocupació, que no és la vaga eterna, ni el sindicat, ni l'autonomia, ni els lloguers, ni la carestia. Barcelona s'ha enamorat del cel i de Mallorca. Barcelona vol volar.

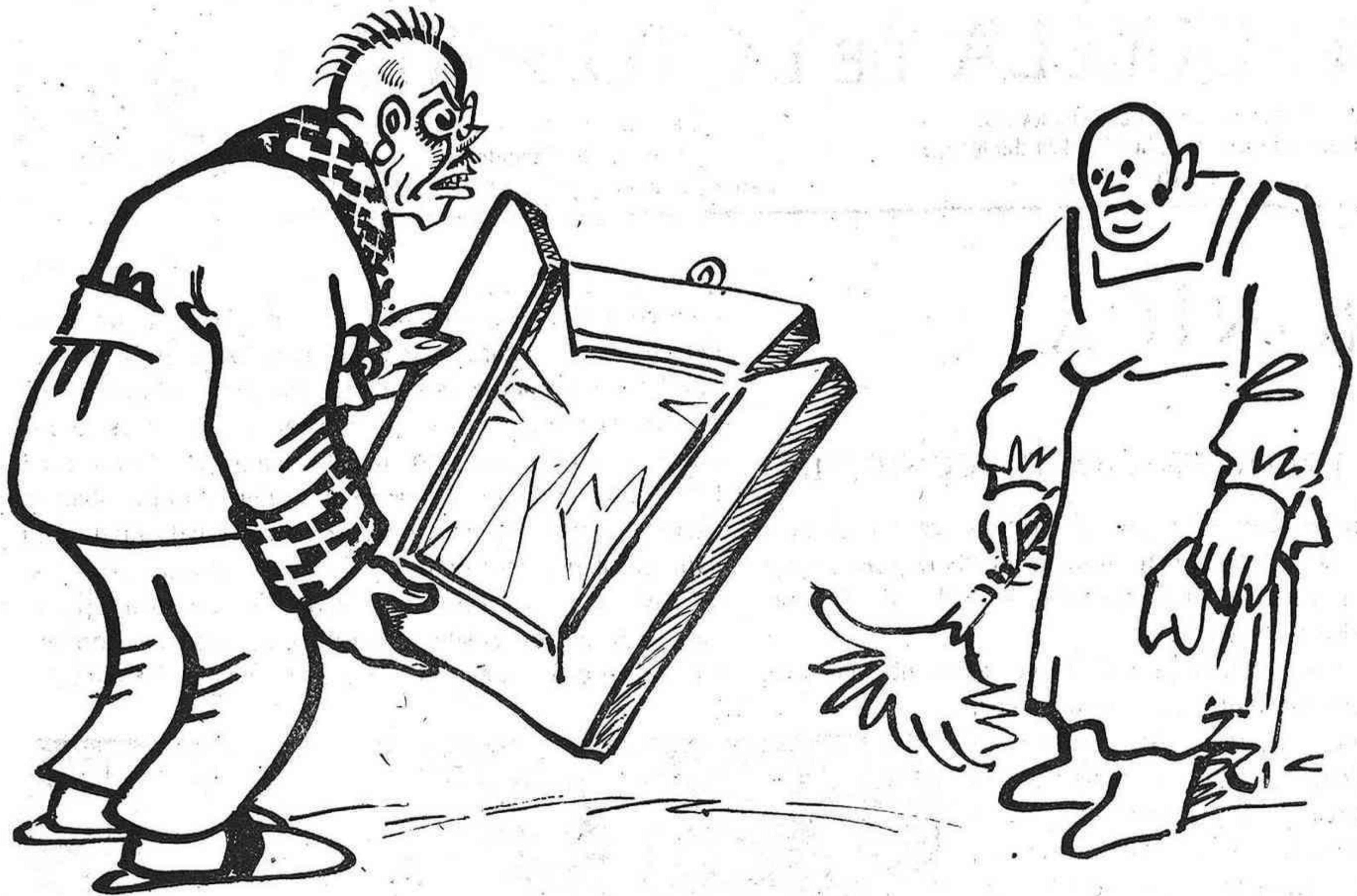
D'ençà que s'inaugurà el servei aeri amb Mallorca, tothom sembla sentir-se ales en el cor, tothom voldria traspasar el mar com una gavina. Tothom ens tenia per uns Mercuris casolans, i ara resulta que estimem el blau, i la llunyania misteriosa, i la illa meravellosa que sortirà sota nostre, rodejada d'ones, com una panereta de rams. Bé és veritat que Mercuri era déu alat, encara que portés ales als peus. Dels catalans tot podia imaginar-se menys que tinguessin vocació d'aeronautes. I ho són. [Ho són per tradició, per vocació, per negoci i per a fer pàtria. Anar a Palma en avió estalvia temps, i el temps és or; fa parlar de Catalunya que s'avença al reste d'Espanya una vegada més, perquè Catalunya introduí les primeres diligències, inaugurà el primer ferrocarril, engegà el primer auto i aixeca el primer aereoplà amb funcions civils. I com que ademés és lo més nou, ell l'usa, perquè els bons catalans han de realitzar tot lo més avançat dels altres, sigui avenç mecànic, polític o d'art, car així com teníem el sindicat i el cubisme havíem de posseir l'aviació. Ademés, que de tradició aereonàutica ja en teníem. De la Barceloneta han sortit els grans capitans de «globos», i quan enlloc del món pujaran les bombes, an aquí veurem amb ulls d'infant travessar pausadament el cel la bomba que s'aixeca a la Plaça de la Barceloneta o al Turó Park.

I ara l'estimada del rei don Jaume esdevé l'estimada dels barcelonins. Era la illa de la calma, amb vapors que

eren com diligències de mar, amb poblacions que feien l'efecte de colomars i els veïns de coloms, amb turistes que hi anaven per a esbargir les inquietuds i que tant bé s'hi trobaven que no se n'haurien mogut mai més. Semblava fòra del món, jardí anclat en mig del Mediterrani. I de sobte, semblant a una pedra caient en el brollador, l'aereoplà, trencant la calma, creuant el cel igual a un llampec blanc, esvalotant els colomars, portant als turistes l'avís de que ja no hi ha recó de la terra que pugui tenir la beatitud del silenci. La illa de la calma es converteix en un camp d'aviació i es fan llunyanes les paraules

El correu aeri de Mallorca, en el seu regrés cap a Barcelona

- Què has fet, desgraciat?... M'has reventat el marc! ..
 - Va pels que vostè em va fer comprar amb els meus estalvis, i que ara no'm serveixen de res.

d'En Maragall a Mallorca: «Com més terra, més cel sobre;— com més cel, més quietud.» Com més cel, més inquietud; com més mar, més amplada per a que les noves naus corrin. Mallorca, de terra sobre el mar, se transforma en terra sota el cel, que's converteix tan blau, tan pur, tan enlluernament de poetes i de pintors, en una ruta aèria, en un camí més on se pagaran drets crescuts per a que no'l puguin fruit més que aquells que després de la llotja al «Liceo», i l'auto, i casa pròpia, tindran camí aeri per a Mallorca.

Però qui sap si l'avió no ens portarà una nova Mallorca, i serà la illa de la feina, la de la calma, si el mallorquí s'acostumarà a mirar el cel i nosaltres cap a Mallorca, si vindran nous colors i noves proses, si mirar a la matineda a Palma, encesa en or, des dels núvols, no serà el més meravellós espectacle del món, l'aparició de la custòdia del Mediterrani.

Per això el primer home que hauria d'haver arribat a Mallorca, descendent del cel, era En Santiago Rusiñol. Ell l'ha pintada, l'ha cantada i l'ha descrita. Ell, després del rei don Jaume, l'ha conquerida. Ell, com ningú, percebria l'enlluernament de l'arribada en un raig de sol. I després extreuria una mica de ironia perdonadora per a aquells motors, i aquelles hèlixs, i aquells homes amb vestits de goma que anaren a remoure la serenitat secular de la terra daurada, florida, mandrosa i primitiva.

PARADOX

No n'hi ha prou
 amb ésser honrat...

Impera a Càla Ciutat una fúria mai vista, tocant a adquirir terrenys destinats a parcs i jardins. A la riuada de pessetes destinada a la compra de les finques de Vallvidrera, ha succeït un nou dictàmen proposant l'adquisició d'unes propietats enclavades en les estribacions de Vallcarca.

Com és natural, es pregunta la gent a què vé aquesta ànsia sobtada de procurar l'embelliment dels afores, quan tantes coses indispensables resten per fer a l'interior. ¿A què és deguda la bogeria de voler semblar bonics exteriorment, quan no és un secret per a ningú que no pot la Pubilla llevar-se la camisa, per no tenir amb què substituir aquest adminícul indispensable.

Indubtablement, convenen als barcelonins llocs d'esbarjo on poguer anar a raure, arribat el moment d'aixampar la vista i l'esperit. Considerada la compra de terrenys des d'aquest punt, res hi ha que dir respecte dels propòsits que animen a la Comissió de Foment, iniciadora d'aquest plan d'urbanització de les muntanyes que enronden la ciutat.

Emperò, per a anar a passeig, és de rigor rentar-se abans la cara. ¿Per ventura disposem els barcelonins de l'aigua que precisa per a aquesta saludable atenció? ¿Es que no hi ha, de temps, un problema capitalíssim a resoldre, com és el de l'abastiment de les aigües indispensables a les primeres necessitats?

Es parla—potser ja un xic massa—dels deures del veinat, enfront a la realització de la futura Exposició. De les obligacions a imposar-nos amb els forasters que puguin venir a veure'ns. ¿Què diran els nostres hostes—preguntem—quan s'enterin de la penúria de les nostres fonts, de la sequetat de les clavegueres? ¿Amb quins ulls hauran de mirar-nos, al saber que gastem amb flocs i penjarelles lo que hauríem d'emplear en llimpiesa i higienització?

Durant aquests darrers anys hauria sigut de la més alta conveniència intentar una política d'abastiments, en la mida, no per reduïda despreciable, consentida a l'Ajuntament. Els tinents d'alcalde, el Consistori, han permès que certa mena d'industrials hagin vingut fent de les seves, venent al preu que'ls ha donat la gana, articles la qualitat dels quals hauria convingut posar en clar. D'aquí el que amb mil treballs haguem arribat a mal menjar.

I lo que diem de les aigües, de les substàncies alimentícies, pot aplicar-se a la neteja dels carrers, a la urbanització de no poques vies de l'Aixamplis, per les que és difícil transitar, com no sia pel pas destinat als carruatges, donada la manca absoluta d'aceres. Al compliment dels articles elementals de les Ordenances, que pot afirmar-se són lletra morta per la bo-i totalitat dels nostres conciutadans, incloent entre aquests als encarregats de fer respectar els bàndols de bon govern.

Així i tot, esmercen els nostres regidors sumes considerables en parcs i jardins, i ho fan en circumstàncies gens a propòsit per a que fiem en la bondat de la intenció que pugui guiar-los. A les acaballes d'un bien! A l'hora dels sospitosos i fatídics testaments! A corre-cuita, i com d'amagatotis!

Diguem que no's planyen en aquestes operacions quants procediments poden dur a l'ànim de l'opinió el convenciment de que's tracta d'un *atraco* a l'Erari, abans que d'un acte en regla, convenient als interessos del comú.

JUST

El Pilar

Quan un pare, o una mare, arriba a ser-ho d'una glòria, ho són més que mai, ho són tant que ells i els fills constitueixen una sola persona. Quan són tres, pare, mare i glòria, formen una santíssima trinitat. Quan són dos pare, o mare, i glòria, la santíssima és dualitat, és a dir, són dues persones distintes i una sola verdadera.

Així, per exemple, el pare de la Pilar Alonso tan se l'estima i tant compenetrat està amb ell i la seva missió d'àngel cantaire, que la que canta ja no és la Pilar Alonso, sinó el seu pare. El públic, naturalment, no se'n adona de la substitució però és que d'aquestes substitucions fa-

LA DIADA

—A casa també, dues nenes, dos palmons.
—Sí, vaja, ha estat com una mena de «palmonia» doble.

miliars el públic no en sap res. Les saben els íntims, i saben que la que hi és a l'escenari, ho és la Pilar Alonso, però també ell, el pare, el Piar Alonso.

Quan acaba la funció, ell diu:

—Avui he tingut una nit com mai.

I quan se'l interroga sobre les futures contractes, ell, respon orgullós:

—En tinc una per a Bilbao, una altra per a València, una altra per a Madrid...

No diu «hem tingut», o bé «tenim», com acostumen els altres pares de les altres glòries, sinó «he tingut», i «tinc», amb el més singular dels singulars.

Hostes vindran

Haurien pogut venir anglesos, italians, francesos, equipos de nacionalitats de mapa vell, però Catalunya és nacionalista i va voler tenir una cortesia per a aqueixos pobles que encara no en tenen de mapa a les escoles, pobles fets pel nostre Rovira i Virgili i el tractat de Versalles. I vingueren a jugar amb el club «Barcelona» els txeco-eslovacs del club «Slàvia».

Jogaren una mica bruts i els nostres, creient, i amb raó, que la nacionalitat triomfant no exclou el joc nèt, protestaren. Els txeco-eslovacs s'enutjaren, i ofesos, declararen als jugadors barcelonins que estaven disposats a anar-se'n sense acabar el *match*.

—No, això no pot ésser.

—Doncs ens en anem.

Els nostres catalans, pensaren que pagant Sant Pere canta i els txeco-eslovacs juguen.

—Està bé, però si ho fan no cobraran les vintiset mil pessetes del contracte.

Els txeco-eslovacs, meditaran, i com que sense dubte les petites nacionalitats s'hi assemblen, després de la meditació prengueren un acord ferm.

—No, sense cobrar no podem anar-nos-en. El joc seguirà.

A català, català i mig. Entenguem per català i mig, un txeco-eslovac.

Insistent

En «Xenius» practica la santa insistència. Recordem que l'aparició d'aquesta santa tingué lloc un dia que an En «Xenius se li va trencar l'estilogràfica, dia en el qual En «Xenius», com un altre mortal, n'adquirí una-altra. La santa insistència... Però an En «Xenius» se li trencà una amistat i segueix l'amistat trencada, també amb santa insistència.

D'ençà de la seva ruptura amb En Puig i Cadafalch, i la seva clientela, En «Xenius» no desaprofita article, discurs ni ocasió per a les seves recriminacions. Així en el seu últim discurs, amb motiu de la vetllada necrològica d'En Joan Palau; així, en la seva conferència del Centre de Dependents.

A la sortida, dos escriptors recordaven una frase d'En Bergamín sobre l'Unamuno. En Bergamín va ésser el que va substreure a l'Unamuno el rectorat de Salamanca.

—Creguem que estic penedit—digué En Bergamín—de haver-ho fet perquè l'Unamuno és mal enemic, és com un gos al que se li trepitja la cua i deu anys després encara borda.

—I...

—I En «Xenius» vint anys després.

Els regidors que se'n van

RAFEL ULLED

Senyor del districte II, qual feude ha creat, posant entre els deures i les càrregues assenyalades als vassalls, la de jurar fidelitat eterna, prestar acatament als seus designis i guardar els miraments deguts a la seva persona o als successors.

La caritat ben entesa comença per un mateix, resa un axioma conegut. Servador de la tradició familiar, procura En Rafel Ulled, primer, pels del seu llinatge. El pare, els germans... Després pels més afectes a la dinastia, tals com En Romo, del que pot dir-se ha assolit el màxim de les aspiracions permeses a un home de sort. Escalar la regidoria i ésser, a la vegada, industrial sabater. La venera val a En Romo el tractament d'il·lustre. Avui, donats els preus fixats al calçat, és impossible dirigir la paraula a En Romo, sense abans llevar-se el capell i tractar-lo respectuosament d'excel·lència...

Si un home hi ha al món al qual la fortuna s'haja mostrat propícia, és aquest En Rafel Ulled. En les darres eleccions, disgustà a En Benítez, que volia anar al Consistori i no passà de l'Assil del Parc. En Benítez, que com a bon mariner té un geni com la pólvora, s'enfadà amb En Rafel Ulled, pacífic com una malva, i al qual atribuï la victòria d'En Romo, que junta a la seva condició de lleial a la branca dels Ulled, la condició inapreciable d'ésser aragonès..

Passats dos anys del fet que ens ocupa, han volgut les circumstàncies que sortís En Benítez triomfant pel districte II. En Rafel Ulled, bon xicot, partidari d'acontejar a tothom, ha pogut, d'aquest mode, palesar al seu enemic incidental, que no li professa malavolença. En Benítez i l'Ulled es reconciliaren el dia de la elecció amb una estreta abraçada. Podem i tot afirmar que es vessaren llàgrimes de per mig.

En Rafel Ulled ha perdut en quatre anys de regidoria l'alegria i la vivesa que eren el tret principal de la seva personalitat. Hi ha en la Casa Gran qui atribueix l'actual serietat del senyor Ulled, al fet d'haver presidit per espai de vint-i-set mesos la Comissió d'Estadística i haver, per tant, mantingut un contacte directe amb En Manel Escuder, quefe del departament, home més aixerrait i més estirat que una taula de logaritmes. Sigui degut a aquesta o a una altre causa, és lo cert que ha canviat En Rafel Ulled de soca arrel el seu tarannà, substituint la platxeria i a la verbotat d'un temps, per una greutat i una etiqueta esfereidores.

Deixa En Rafel Ulled, al acabar el seu manament, una munió de gent amiga i agraïda, que votaran demà a En Jesús, el seu germà petit.

El dia que aquest es presenti pel districte II, no hi valdran Romos ni Benítez, ni recomanacions, ni plors, ni abraçades de cap mena.

La veu de la sang prevaleixerà per damunt de tota mena de consideracions.

La caritat ben entesa...

LLUIS JOVER

Un altre dels regidors amb el qual es tenien les majors esperances, i qual gestió, apreciada en conjunt, pot ésser qualificada d'opaca, desprovista de relleu.

En Jover durant el transcurs del seu manament, va casar-se. Vingué amb el casament, la progressió del

abdòmen, cosa aquesta, que li llevà la flexibilitat i la gràcia nadiues: el do suprem que coneixen els francesos pel mot *souplesse*, raríssim a casa nostra i als rengles de la «Lliga».

Es difícil predir on, políticament, anirà a parar En Jover, que—no ho diguin a ningú—en els seus primers temps de regidor, i creient-se cridat als més enlairats llocs de la cosa pública, aprengué a ballar el cotilló, com a medi d'afrontar els compromisos que pogués reservar-li el destí...

PERE BALANÀ

Es l'home de les contradiccions. Tan greu, alguna, com presentar-se en calitat de nacionalista republicà, aconseguir l'apoi dels radicals i no enviar la baixa de soci del Apostolat de l'Oració.

Desitjós de quedar bé amb tothom, s'avingué a fer de cordonista en la cèlebre processó del Corpus, de Sans, la en que, com es recordarà, dugué el penó principal el marquès d'Olérdola. Una ànima—En Balañá—perduda en el mar de l'esquerra. Guanyada en el cel de la dreta, pel ja esmentat marquès d'Olérdola, preocupació constant del regidor nacionalista, que procura semblar-se en tot al aristocràtic prohóm de la U. M. N.

Pensant amb el marquès i per a no ésser menys que En Vila Marieges, ha anat En Balañá acumulant de mica en mica un sumptuós i costosíssim guardarroba. Frac, smoking, ermilles fantàstiques, abrics de pell, barrets i sabates a dojo... Una fortuna esmersada en vestits de tota mena.

Lo de la processó sigué verament èpic. Arribat el penó davant de casa seva, pet de banda, espatec de piules, visques de la generació agombolada a la carretera, paperets voleiant, repicament de campanes i mocadors aixugant-se els ulls. La multitud, enardida, aclamava a En Balañá, que no encertava a correspondre a la vegada al efecte dels conveïns i saludar a la munió de nebotetes i nebotets, que acomodats al balcó, expressaven la seva joia fent ball-manetes i exclamant sorpresos:

—El tiet!... Es el tiet!...

Una persona hi hagué, a la que no arribà a eternir el commovedor espectacle. En Grañé, que al contemplar l'ovació feta a En Balañá, a En Llopis—l'altre cordonista—i al marquès, somreia mefistofèlicament...

De la gestió regidoresca d'En Balañá no podria dir-se'n res en mal, de no ésser el tabernacle que en forma de monument a l'Isle Soler s'alça a la Plaça de la Igualtat, corresponent al districte V, que ha manat fins ara En

L'ACAPARADOR DE TABAC

—Mentre hi hagin cues, això del Kapp no'm preocupa gens.

Balañá. En Balañá que somnia, d'una part, amb imitar al marquès d'Olérdola. Que quan li rêtren homenatge i organitzen en honor seu un banquet, resol anar a la fonda de Sant Agustí.

Arrós a la milanesa, i per postre, atmetlles torrades...
I aspira a colzejar-se amb marquesos!

ELS DEMÉS

De disposar del temps necessari hauríem bocetat els regidors que manquen per a completar la llista dels sortints. Reintegrats als seus afers particulars, suposaria una crudeltat el sotmetre la seva personalitat a l'acció del caricaturista.

Els deixarem, doncs, en la santa pau de l'oblid i de la obscuretad, en la que, els més d'ells, haurien fet santament en romandre.

B. DE R.

Entre dependents:
(Diàleg caçat al vol).

—Des de que m'he traslladat a un segón pis del carrer d'Aribau, sóc molt més puntual a l'Oficina.

—I això?... perquè?...

—Per això mateix. Perquè em llevo i em vesteixo en un segón.

A L'EXCEL·LENTÍSSIM AJUNTAMENT
DE BARCELONA

L'Ajuntament de Barcelona, dona cada any, un premi benemèrit a la casa o la fatxada que millor es construeixi a la Ciutat.

Es una mida que la creiem, perfecte, útil, i de bon gust. I tot hom té dret a dintre de casa seva de arreglar-se el seu interior del modo que li sembli millor. Ningú té dret a ficar-se en la interioritat de les famílies, i qui tingui mal gust que se'l passi.

Un interior ha de ésser sagrat. Per sagrat el tenim... i no en parlem més, però una fatxada és diferent. Una dotzena de fatxades, que sien llestes i de mal gust, deshonren una població; són la riota dels forasters, venen a ésser, diguem-ne la seba, de la vestimenta ciutadana, i an això no hi tenen dret ni els propietaris ni els arquitectes, com no tenen dret els vianants a embrutar-se a les cantonades.

Aixís com hi ha rètols que diuen: Se prohibe fijar carteles, n'hi hauria de haver que diguessin: Se prohiben fachadas ridiculas. Molt menys ofenent el que d'amagat s'embruta en un recó de fustes, que el que embruta un solar de l'Aixampli, amb una casa de mal gust, perquè així com una brutícia, es pot netejar amb una sola nit, d'una casa llesta n'hi ha per a tants anys que ja no ens la treiem més del damunt.

En vista d'això proposem:

Que així com cada any l'Ajuntament, premia la casa que creu millor, faci aterrar la que creu pitjor.

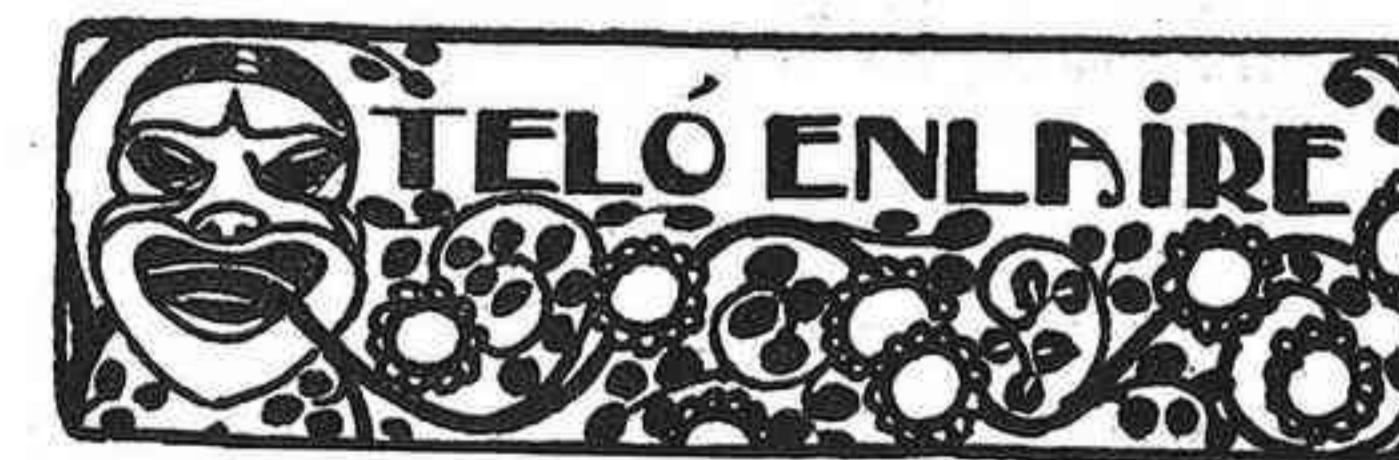
Hi poden haver dos sistemes: O bé indemnitzar o no indemnitzar. O bé pagar-la o quedar-la a deure. Canviar la fatxada o aterrar-ho tot.

Nosaltres creiem que això darrer seria la gran providència, i que encara no n'hi hauria prou; que s'hauria de posar un rètol que digués:

Casa deshonrada por ataque y ofensa al buen gusto. I portar l'arquitecte a la presó.

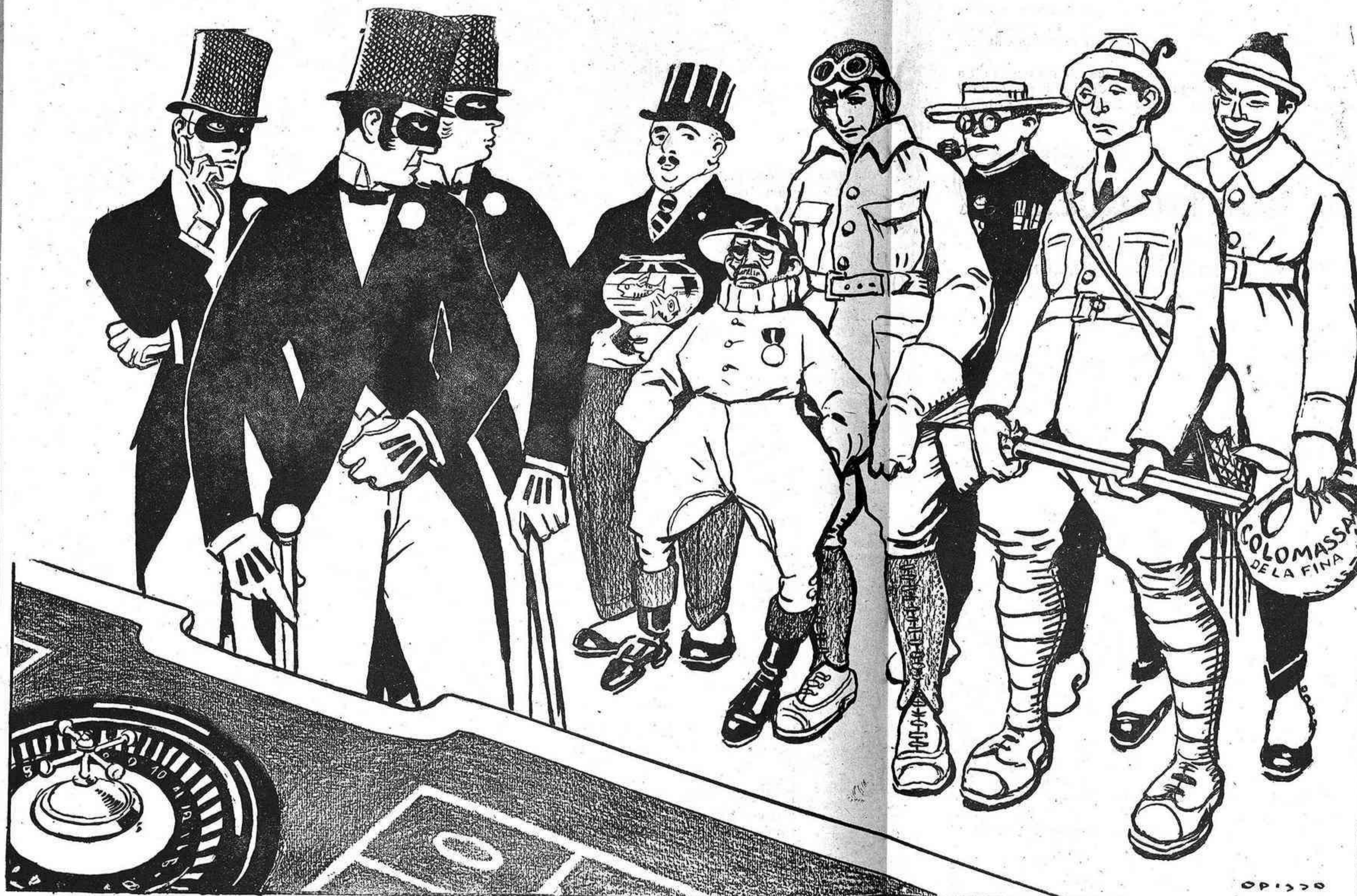
I si això es fes amb les fatxades, i s'aterrés un monument, cada cinc o cada deu anys, dels que enlletgeixen a Barcelona, la ciutat s'aniria refent, i d'aquí cinquanta o seixanta anys (perquè hi ha molt per a aterrar), els nostres fills o els nostres nèts viurien en una ciutat bellíssima.

El nostre Ajuntament té la paraula. — XARAU

ROMEA

Un dels antors que produeixen més i millor per al teatre català és, sens dubte, En Pous i Pagés. Actualment treballa més que els mestres, i ell tot sol, com ha demostrat tantes vegades, és capaç d'aguantar el pabelló de la dramaturgia i de fer passadora, sinó de salvar, una temporada. I respecte a qualitat, exceptuant la trinitat consagrada i reconseguida que

—Ja ho saben, senyors: o paguen la quota, o «no va más». Els pobres punts s'encarreguen de deixar-los-hi els duros.

tots coneixem, el qui dona més belles i més acabades produccions és també el notable escriptor empordanès. Això no vol dir que sempre estigui encertat. De vegades també l'erra; com l'ha errada, desgraciadament, amb aquesta última comèdia, *No tan sols de pa viu l'home*.

El principal defecte d'aquesta obra radica en l'excesiva extensió dels seus actes, que, per culpa del diàleg, correcte però conceptuós, resulten diluïts. A En Pous el perjudica sempre la seva procedència novel·lística; s'entreté massa en coses inútils; descriu la psicologia dels personatges com ho faria en la narració d'un conte, amb escenes *prévies*, molt ben construïdes, sí, molt versemblables, si's vol, però completament innecessàries, que arriben a produir una natural i sensible fatiga en els espectadors. I és llàstima que, com en el cas present, una comèdia d'assumpte, sinó molt original, presentat en forma nova; una comèdia ben desenrotllada, amb tipus excel·lents, ben dibuixats, ben vistos, com el del senyor comte i el del fill del banquer; una comèdia magníficament concebuda i tramada, que si res més no faria passar agradosament l'estona se perdi per causa del diàleg, que que voldríem que, essent més àgil, més garbós, més *picadet*, anés més directament al gra de l'acció. Sembla estrany que l'autor, gat vell en això de fer comèdies, que porta ja tants èxits guanyats a les taules, no hagi volgut recordar en aquesta ocasió que el gran secret de vida i empena que tenen les obres teatrals—a part l'originalitat de l'assumpte i la trassa amb que es desenrotlli l'acció—consisteix, des de l'avi Molière fins al nét Bataille, en la naturalitat eminentment gràfica que deu tenir el diàleg, aquella naturalitat estudiada, tan difícil, que permet, en un parell de «bocadillos» descriure tot un caràcter (cas Molière), i amb la qual pot entrar-se ràpidament, en línia dreturera, dins de l'acció, sense necessitat d'extens preparacions (cas Bataille).

L'execució només que regular. L'Aymerich, La Guart, En Giménez, En Bruguera bastant bé. L'Aymeric molt *clavat* de tipu, però envirollant-se a cada moment. En Giménez es va deixar enredar amb una perruca del seu germà petit i se li veien dos menes de pèl, un de molt negre i un de molt blanc.

—Demà, dissabte, benefici de l'aplaudida primera actriu Elvira Fremont, representant-se *La dida*, d'En Pitarra i *Qui... compra maduixes*, d'En Vilanova.

NOVEDADES

Continua l'èxit de l'obra *En mitad del corazón*. S'han re-produït *La castellana*, d'En Capús, i *Papà Lebonard*.

Sapigut és que en totes elles s'hi distingeix notablement el gran actor don Paco Morano.

I esperem per a la setmana entrant una altra estrena.

POLIORAMA

Dimarts passat, per a funció de benefici del primer galan senyor Soler, s'estrenà l'adaptació *Un negocio de oro*, autors: Sotillo i Gutiérrez.

Com sia que no havem tingut ocasió de veure encara aquesta comèdia, ens reservem la particular opinió fins la setmana entrant.

GOYA

La tierra de promisión, comèdia en quatre actes de W. S. Mangham, traduïda per Sinibaldo Gutiérrez obtingué un gran èxit. Es obra d'empena, molt ben ideada i millor construïda; amb caràcters fermes, sòlids, humans; amb escenes interessantíssimes i amb un diàleg substanciós. Això, ajuntat a una acció dramàtica perfectament versemblable i a una bella idealització de lo que podríem dir-ne tesis de l'obra, fa que l'interès no decaigui un sol instant.

La tierra de promisión és una comèdia estimulant, que deixa dolçament satisfet l'esperit de l'espectador més exigent.

La interpretació, encertada. Tots els simpàtics artistes del

«Goya» treballen amb fe, i d'aquí que resulti sempre aqueix conjunt admirable. Se distingiren, naturalment, en els respectius papers, la senyora Palou i el senyor Hernández.

En Felip Sassone ens dirigí unes breus paraules molt atinades, explicant la significació ideològica d'aquesta comèdia que es representarà moltes nits, perquè s'ho val.

MUSIQUERIES

Orfeó Gracienc.—Molt interessant el recital de guitarra donat la tarda de la diada de Sant Josep. El notabilíssim artista Emili Pujol delectà al auditori amb exquisides filigranes, interpretant un molt selecte programa.

Sigué particularment aplaudit en les composicions d'En Mozart, Granados i Tárrega, havent de repetir *La filla del marxant* i veient-se obligat a donar dugues peces de propina.

DE CADAQUÉS A L'HORT D'EN XURRUMECU NIBELUNGS DE CASA

HEUS aquí que En Matilla, que és un bon xicot, i un bon pintor també, va anunciar que exposaria a les *Galeríes Laietanes* unes quantes pintures pescades quasi totes a Cadaqués i Blanes, i que conservaven encara la salabor de l'aigua, i aquell caient encisador de la costa brava.

Mai ho hagués fet!

Tan bon punt En Porcar, que també és un bon xicot, però res més, per ara, va sapiguer que En Matilla havia arribat de Cadaqués amb la seva pesca exquisida i és disposava a vendre-la, agafà la paleta i els colors, i cap a l'hort d'En Xurrumecu m'han dit, per a fer un bon aplec de cols i broquils i bledes, que va estendre a corre-cuita damunt d'uniques teles, per a mostrar-nos al bell costat de les marines d'En Matilla els fruits, no gaire saborosos de la seva excursió bucòlica.

En mirar només de cua d'ull les hortalisses d'En Porcar, ja es coneix que vé de l'hort i que vol fer la llesca al vell patró del costat; però no ho logra pas. Les pintures d'aquest tenen per damunt de totes les bones condicions que reuneixen, les d'haver sigut pescades *amb art* i en uns moments felïços, per un que sabia pla bé el que es feia. En canvi en Porcar ens demostra que no sap prou el que's fa, si bé li espiguen bones disposicions per a l'horticultura pictòrica entremig de les verdures que ens exhibeix.

Naturalment, de l'exposició d'En Matilla a la del jove Porcar hi ha la distància que de Cadaqués a l'hort d'En Xurrumecu, amb tot i que l'una es troba tant aprop de l'altra; o com si diguessim, d'un plat de *mero* exquisidament condimentat a una platerada de cols amanides amb oli del més baratet.

Això no vol pas dir que En Porcar no pugui anar a pescar a la costa brava. Amb palla i temps es maduren les nesples.

* *

Fins ara la llegenda de l'anell dels Nibelungs no s'havia pogut moure d'Alemanya amb tot i l'empenta del vagnerisme, perquè per a forjar-ho es feia indispensable l'or del Rin; però, d'ençà de l'armistici i de la ocupació del riu legendari pels aliats, s'és demostrat que no és or tot lo que llú, i que de *Nibelungs* també s'en troben a tot arreu, fins al Llobregat.

Nosaltres ja en coneixem un de Nibelung català, i fins l'hi havíem vist joiells fets amb molta traça; però ara ja en sabem al menys dos; i aprofitem l'ocasió de presentar al segón, l'Enric Muñoz Murató, als nostres llegidors, amb motiu de tenir exposats a *cân Busquets* del Passeig de Gràcia una col·lecció d'anells, penjolls, braçallets, arrecades, arquetes i altres objectes de ferro forjat i

repujat, guarnit de pedres fines, que lluiran les nostres Brunildes.

La única diferència remarcable entre els *Nibelungs* autèntics i els d'aquí, és que aquells eren *nanos* i els del Llobregat arriben a la talla de soldats de quota. En quant a les seves obres pot ben dir-se que el ferro nostre després de passar per les mans dels novells forjadors, fa la pols del mateix or del Rin.

Estem segurs que En Morera, si ha vist els notables treballs de que parlem, se'ns despenjarà qualsevol dia amb una nova òpera catalana a l'estil Wagner, dedicada a cantar les excel·lències del ferro casolà com a metall preciós. I ens en alegrarem força, doncs no menys mereixen les bagues, xatelengs, i sobre tot, els penjolls d'En Muñoz i Murató.

Quina glòria pel Llobregat!—C. ARBÓ.

FILOSOFIES BARATES

—Si la Naturalesa fos tan sàvia com diuen, en aquest temps, els arbres, en comptes de treure fulles treurien barrets de palla.

Al "Romea" manca un Codi O.

No han sentit dir milers de vegades la necessitat que hi ha de que entri al «Romea» una ventada de renovació? De que els còmics catalans són això i allò, i uns retardataris? De la conveniència d'alterar els valors artístics del teatre català, remonent de dalt a baix els principis que són el seu sustentacle?

Doncs aquest programa, que els partidaris de l'evolució del nostre teatre venen pregonant de temps, han començat a executar-lo els apreciables artistes que componen la companyia del respectable coliseu del carrer de l'Hospital, que posseïts de la febre modernitzadora acaben i tot de traspalsar el Codi de la bona societat.

L'etiqueta, com sap tothom, havia sigut fins ara tractada per la companyia del «Romea» amb una confiança i una cordialitat verament corprenerdors. Des de l'estrena de la darrera comèdia del senyor Pous i Pagés, les regles de societat són a l'escenari del «Romea» un element més de la companyia, al que pot dispensar-se el tractament de *tu*.

Vegi's, sinó:

Passa el segon acte de *No tan sots de pa viu l'home* el dia de Sant Jaume, a primera hora de la tarda. A l'alçar-se el teló, acaba un dels personatges de la comèdia d'oferir un esmorzar a les seves amistats, que—aquí entra lo verament insòlit del cas— assisteixen al convit vestits, els homes, de *smoking*; les senyores, en trajo de *soirée*.

I es parla a l'escenari de la xafagor que fa aquell dia, de la pesantor

de l'atmosfera de foc que's respira a tot arreu!
I pensem nosaltres—que només de veure tan bon nombre d'infeliços engiponats de la faïçó susdita, suem com a camàlics—amb la ignorància amb que respecte de determinades coses que en la vida són essencials, romanen els senyors que tenen al seu càrrec el tabernacle misteriós del Teatre Català.

Senyor Giménez, senyor Pous, senyor Canals, senyores i senyors tots de la companyia del «Romea»:

Sàpiguen d'una vegada per a sempre, que a l'esmorzar a que acaben d'assistir, s'hi va amb la roba de carrer.

Que els *smokings* són per a la nit, com ho són també els trajos de *soirée* que porten les senyores, doncs per això precisament es diuen de *soirée*.

No vulguin que tingui raó l'espectador que el dissabte passat a la nit, tot comentant el fet extraordinari que acabem de relatar, ens deia:

—Malhauradament, no disposen els còmics del «Romea», per a semblar senyors, d'altre medi d'expressió que no sia la roba. Si la sapiguessin portar...

L. P.

MASTEGAIRES

Les atmetlles d' Arenys estan de pena,
com igualment d' Alcoy les *peladilles*;
i aquells *brufats* qu' ens porten de les illes,
d' insular invenció preuada ofrena.

Estan en desconsol a la *Colmena*,
els classics caramels, ja en temps dels Cruilles
delícia, ensemps, de calces i faldilles
en jorns de processó o de *verbena*.

Un enemic, d' una faisó estranya,
ha invadit el clos; i amb força i manya
amb tots els altres dolsos vé a lluitar;
els caramels, i tota sa calanya;
del ianqui ja han rebut bon cop de canya,
i es moda, avui la goma mastegar!

FERÉSTEC

Elogi dels pianets de manubri

UAN hem arribat a Madrid, al Ateneu, un intel·lectual,—intel·lectual i dispèptic alhora—ens ha escomès per a dir-nos: No ho sap? Ens civilitzem. Hem desterrat del centre els pianets de manubri!

Això a nosaltres ens ha entristit un xic. I no és que el pianet de manubri sigui una gran necessitat de la nostra vida, no. Fins a vega-

des ens ha fet venir migranya. Però hem pensat: Com s'ho faran els saineters, aquells saineters tan divertits i que amb les seves obres fan més pàtria que En Maura i que En Lerroux (1)? Com s'ho faran sense els pianets de manubri si eren la seva vida? Si eren més que la seva vida: eren la seva ànima? No us heu figurat mai l'ànima del senyor Casero, del senyor Arniches i d'altres senyors com un corró metàl·lic?

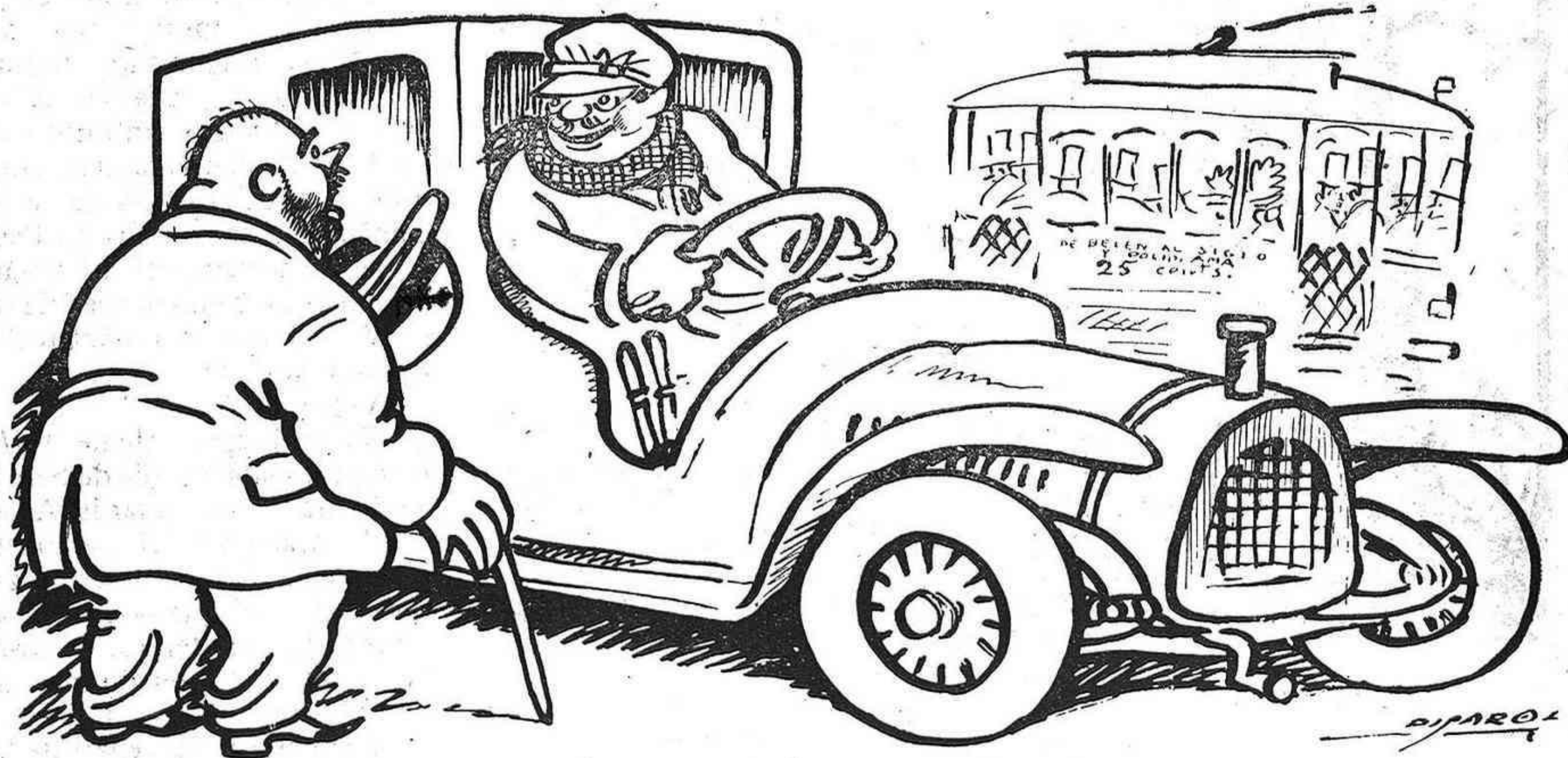
Ademés, i el caràcter? I el color local? Com se pot comprendre a Madrid sense la pluja de pianets de manubri? Si feien tan bonic! Si eren tan xulos! Si fins estaven enrogallats i tenien motius: *El Espartero*, «Don Antonio» La Rosario!

Això ens ha deixat profundament condolguts.

Però n'hem tret un consol. El de que Madrid per a civilitzar-se ha desterrat del centre als pianets de manubri, i Barcelona pot ésser civilitzada amb musica de pianos o sense. I ésser civilitzat amb una febre de *Canción del olvido*, *Canción del soldado*, o de qualsevol altre *canción* per l'estil—de les que Déu Nostre Senyor ens guardà—ja és una gran cosa, i una cosa ben difícil.

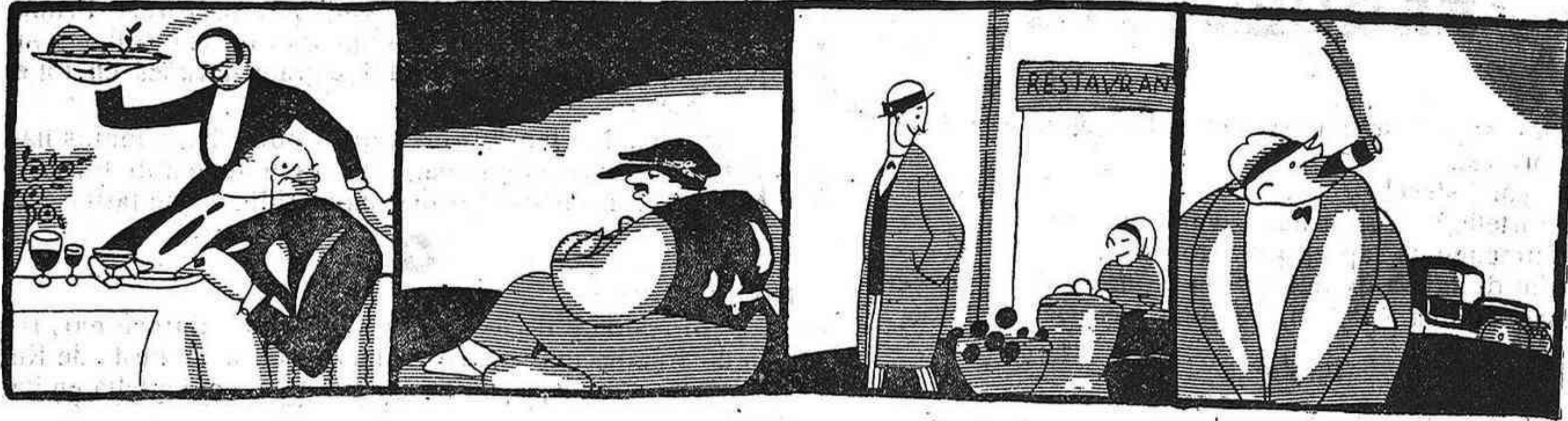
Però aixís com nosaltres hem sentit la necessitat de

(1) Perquè ara En Lerroux, com que no sap què més fer, fa pàtria.

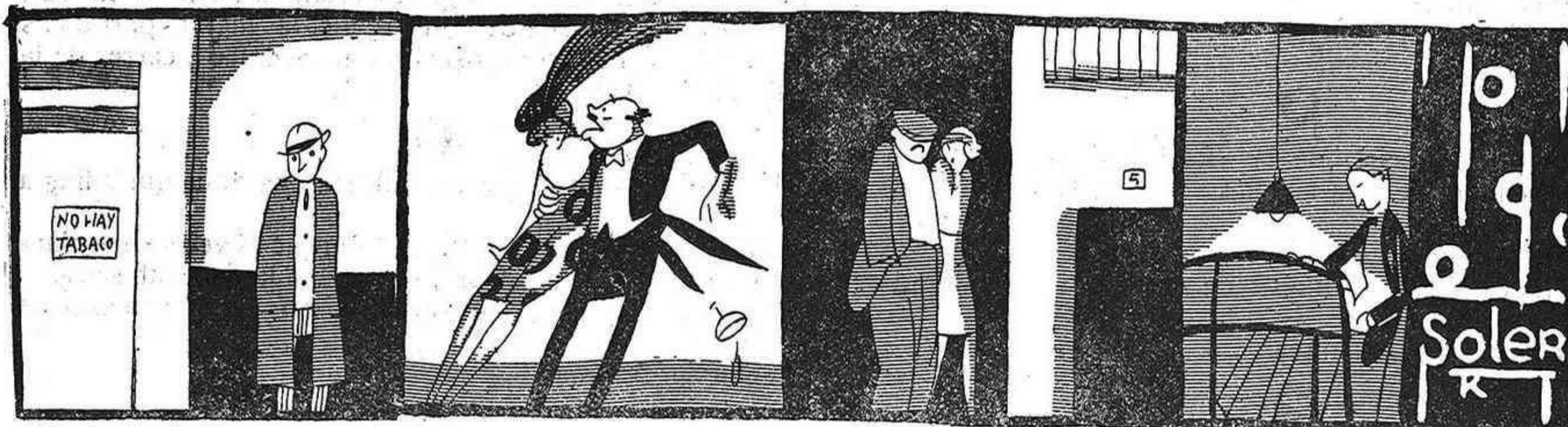
—On va?... A agafar el tramvia?... No, home, pugl aquí, que se'n farà més barato.

LES DESVENTURES DE LA CLASSE MITJA

El de dalt s'atipa bé

I el que's troba abaix també

Només són els d'entremig
que no passen del desigUns fent cua, altres pagant
rics i pobres van fumant.Només són els d'entremig
que no passen del desig

El de dalt compra l'amor

I el d'abaix rep el favor

Només són els d'entremig
que's queden amb el desig

fer el ximple com qualsevol anònim dependentet de comerç, aixís hem tingut necessitat d'aquest soroll—que no és pas musica—dels pianets de manubri. I és que en totes les vides hi ha una hora tonta. I qui diu una hora diu moltes. Però nosaltres que hem sigut sempre sincers perquè hem d'enganyar ara a la gent tractant-se d'un assumpte tan transcendental?

A Barcelona ens hi semblen molt bé els pianets de manubri. Ens hi semblen tan bé i tan en caràcter com la Foz Band del Ritz, com En «Xenius», com la broma trista del «Principal Palace», com els bigotis i l'estampa de barber de l'Emilià, com el *cock-tail* del «Excelsior» i la mançanilla de Càn Burrull. Nosaltres no ens donem vergonya de confessar que, malgrat ésser qui som i tenir certa responsabilitat moral, hem acordat nostre caminar al compàs de la musiqueta aquesta, poca solta però alegre com ella sola, dels pianets de manubri. I que ens ha plagut aquesta musiqueta com cap altra moltes vegades. Una *toma* de beneiteria de tant en tant és més convenient del que sembla.

I els pianets ens en han fet molts, de favors. Ens han distret d'una feina enutjosa cantant a baix el carrer valsos, tangos i cuplets d'aquells que acaben malament. Ens han recordat un bon dia, un bon dia d'aquells que tot-hom ha tingut però que ja no té ningú perquè se'n ha perdut la mena. O ens ha recordat una bona dona, que ja es recorda y ens ha recordat quan els escoltàvem entre reixes: aquells pianos de Montjuich, tan alegres, tan irreverents, tan insurrectes, i que a tants pobres homes han consolat amb les seves metàl·liques veus llunyanes!

A nosaltres, la veritat, ens desplauria que un dia un savi de la Mancomunitat s'aixequés de mal humor, se sentís revolucionari, i fès un article dient que per a civi-

litzar-nos s'han de suprimir els pianets de manubri, Nosaltres trobem que no fan cap nosa. Són humils. no tenen pretensions, i toquen una musica feta expressa per a ells. Fins sentits de lluny, com de més lluny, millor, fan bonic.

LL. CAPDEVILA

SARAUISTA DECADENT

Recordo el temps aquell en que ballava
per sales i envelats, a sò d'orquesta;
i rodolant, anant de festa en festa,
d'existència feliç jo disfrutava.
En tot aquell aplec, l'amor triomfava;
aquesta, per sè roja i ensemps llesta;
aquella, amb negres rulls, d'hermosa testa,
i amb la prima i la grassa festejava.
Mes ai!, on has fugit, oh Barba-rossa,
qu'un jorn fores l'encís de tanta mossa
a qui seguia airós ma alada petja?
Declino en el sarau, la meva ditxa,
i tant a menys ha anat la meva fitxa,
que'm toca, ara, ballar amb la més lletja.

F.

Aquest número de L'ESQUELLA ha estat
censurat per l'autoritat governativa

ESQUELLOTS

Ha començat ja el servei aeri entre Barcelona i la Ciutat de les Illes Balears.

Apa, senyor Esteve!

Res de tortells ni d'encasades, d'ara endavant.

Cada diumenge, ja sap el que li toca fer:

En sortint de missa de deu a Sant Jaume, a comprar l'ensiamada mallorquina a Palma, i a dinar a caseta.

El senyor de Salvatierra, Sanxo de la nostra insula, va pregar l'altre dia als periodistes «que anunciessin als respectius diaris que ell no's diu Josep, i que per tant no's molestessin en felicitar-lo...»

I per què l'havien de felicitar?

Pretencios!

Els socis—quins socis!—de la «Real Colombófila» han obert un certamen de «caramelles» per a la revetlla de Pasqua.

Entre altres valuosos premis, regalaran tres xais vius.

En aquella casa tot és símbol de la més ingènua ignocència:

Xaiets, colomets... Demanin.

Llegeixo:

«Los guardias urbanos han ido al domicilio del ex-alcalde de Rocha, con objeto de entregare a ste señor un obsequio...»

Després diran que els nostres urbans no presten cap servei!

En el terme d'un mes, s'han recollit, a Barcelona, seixanta i pico de criatures abandonades pels seus pares.

Aquí sí que hi vindria bé la dita:

—Crieu fills, pares porcs!

Amb perdó dels porcs, naturalment.

Perquè els tocinos sempre han demostrat fer més honor a la paternitat.

L'altra nit, la dolça i picaresca Pilar Alonso va anar a cantar uns quants cuplets al «Círculo del Liceo».

Un que hi era diu que en aquella hora magna la famosa peixera era plena, plena, a punt de tapar.

Tots els vells verds, socis de la casa, varen córrer a festejar la simpàtica coblejadora; fins i tot amb perill de... encos-tipar-se.

Allò devia semblar una sirena entre pops.

Ja deuen sapiguer que, ara, En *Xenius*, publica els glosaris a *Las Noticias*.

Naturalment, per a aquest diari els escriu en castellà, i en aquest idioma perden la meitat de la gràcia.

Com traduir—per exemple—aquelles delicioses *Històries de les Esparregeres*?

Sinó que En *Xenius*, ara, en els glosaris castellans ha substituït lo pintoresc per lo irònic. I cada articlel seu resulta una sàtira apassionada, com si entre línies se vengés sempre dels seus nombrosos enemics.

En efecte, diumenge ens parlava d'un senyor Bandarra, portuguès. I tothom li va veure l'orella; perquè tots els llegidors vàrem creure endavinar per a qui anava això del *portugués* i això del *Bandarra*.

Burlant-se materialment del calendari, que ha marcat ja l'arribada de Mademoiselle Printemps, la senyoreta Primavera—com traduiria qualsevol arranjador de vodevill,—sembla que aqueixos dies han tingut lloc grans nevades en tot el Pirineu Català.

Alerta, ehl!... No fem bromes, que molts barcelonins han estrenat el seu barret de palla; i si ara el tenien de tornar a a la calaixera... no'ls dic res del paper ridícol que farien.

NOTES DE CASA:

—Del President de l'«Ateneu Obrer de Barcelona», rebérem en son dia una atenta invitació per a la Festa de Repartiment de Premis, que ha tingut lloc en aquella entitat cultural.

Moltes mercès.

—La Colònia Estiuenca de Santa Eulàlia de Vilapiscina, ens envia el cartell per a un gran Certamen Festiu i Literari que té anunciat. Consta de vint premis, la major part d'ells a tema lliure. Les composicions al Secretari, carrer de la Diputació, 41, 3.ª, 1.ª

Ha sigut recollida a la via pública una dona que's fingia malalta.

Al objecte de fer més llàstima, i perquè es veiés «ben clar» que sofria una malaltia afrosa, se pintava la pell amb safrà.

Es clar els «urbans» al veure-la, ho varen conèixer de seguida: amb l'olor.

Tenen tan bon nas!

En Paludàries pateix, fa dies, un terrible catarro.

Aquest matí l'ha visitat, com de costum, el metge:

—Com anem?

—Igual, si fa o no fa.

—Carai!... Donc la tós que avui té, és molt millor que la d'ahir.

—Oh, no és estrany. Es que m'he estat ensajant tota la nit.

Aguileta: Xòca-la, Paquito; molt bé i gracies.— A. G.: Arribà tard; ademés era tan poca cosa!...— Antolí B. Ribot: Una de les poesies passa a La Campana. Lo altre no va. Ah, i amb preferència, sempre, coses còmiques.— J. Cabré i Oliva: Rebut, i s'aprofita.— C: Aquest assumpte ja el toca el redactor de tanda.— T. Roig i Llop: Ho sentim, però no és possible, per ara.— Robledo: La seva poesia *Deliciós Instant* ens ha proporcionat un instant terrible. No farem res.— Josep de Riquer (Palma): Enviat l'*Almanac*; perdoni. Ignoravem el domicili. Preferim notes curtes, ben humorístiques a poder ésser.— Gasbi: On va amb aquests versículs tan carrinclons?...— G. Sesà: Pot-ser té bastanta raó; però desgraciadament aquesta és una de les tantes veritats que no's poden dir. A qui ho xerri li diran que és un mal patriota.— J. Madurell: No escrigui un vers, que no tingui ben *madurelletat* lo que ha de dir. Així no dirà tonteries.— G.: Massa trist, home, massa trist!...

Antoni López, editor — Rambla del Mitg, núm. 20

Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, OIm, 8

BARCELONA

L'Esquella de la Torratxa

ALMANAC

per a aquest any 1920

Dedicat a les festes més
populars de la nostra terra

PREU: Ptes. 1'50

La Campana de Gràcia

ALMANAC

POLÍTIC PER A AQUEST ANY 1920

Compreu l'ALMANAC de La Cam-
pana de Gràcia, que hi trobareu una
pila de coses i una pila de veritats

PREU: 60 cèntims

EDICIONS POPULARS DE **Santiago Rusiñol**

ANANT PEL MÓN.	Ptes. 2	ELS SAVIS DE VILA- TRISTA (agotada i en reimpressió)	Ptes. 2	LILLA DE LA CALMA (agotada i en reimpressió)	Ptes. 2
EL MÍSTIC (agotada i en reimpressió)	" 2	L'AUCA DEL SENYOR ESTEVE. (Novela)	" 2	L'HOMENATGE.	" 1'50
ORACIONS	" 2	L'HEREU ESCAMPA.	" 2	LA LEPRA	" 1'50
FULLS DE LA VIDA (ago- tada i en reimpressió)	" 2	EN TARTARIN ALS ALPS	" 2	L'ARMA.	" 1'50
ELS JOCÉS FLORALS DE CANPROSA	" 1'50	LA LLEI D'HERENCIA	" 2	L'ENVELAT DE BAIX.	" 1'50
EL BON POLICIA.	" 2	AUCELLS DE PAS	" 2	GLOSARI (Xarau)	" 2
MONOLEGS	" 2	LA INTELECTUAL	" 2	EL CATALÁ DE "LA MANCHA". (Novela)	" 2
LA BONA GENT (agotada i en reimpressió)	" 2	EL REDEMPTOR.	" 2	EL POBRE VIUDO	" 2
TARTARIN DE TARASCÓ D'A. Daudet. (Agotada i en reimpressió)	" 2	CORS DE DONA	" 2	A CA L'ANTIQUARI.	" 2
EL PATI BLAU (agotada i en reimpressió)	" 2	EL TEATRE PER DINS	" 1'50	L'AUCA DEL SENYOR ESTEVE. (Comèdia)	" 2
EL POBLE GRIS (agotada i en reimpressió)	" 2	DOL D' "ALIVIO"	" 1'50	"GENTE BIEN"	" 1'50
LA MARE (agotada i en reimpressió)	" 2	EL DALTABAIX	" 2	ELS NAUFREGS	" 2
LA "MERIENDA" FRA- TERNAL.	" 1'50	EL TITELLA PRODIG	" 1'50	EN JOSEPET DE SAN CELONI	" 2
L'ALEGRIA QUE PASSA	" 1'50	LA NIT DE L'AMOR	" 1'50	"SOUPER-TANGO"	" 1'50
L'HEROE	" 2	DEL BORN AL PLATA (agotat i en reimpressió).	" 2	LA CASA DE L'ART	" 1'50
LLIBERTATI.	" 2	PORT - TARASCÓ. De A. Daudet	" 2	L'ACAPARADOR	" 1'50
LA FIRA DE NEUILLY	" 2	EL PINTOR DEMIRACLES	" 1'50	BATANEROS EN CO- MANDITA	" 1'50
		LA VERGE DEL MAR.	" 1'50	EL CATALÁ DE LA "MANCHA". (Comèdia)	" 2
		EL DESPATRIAT.	" 2		
		EL TRIOMF DE LA CARN	" 1'50		

NOTA.—Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, rementent l'import en lliurances del Gir Postal o bé en segells de franqueig al llibreter Antoni López, Rambla del Mig, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios, si no's remet, ademés, un ral per a certificat. Als corresponssals se'ls otorguen rebaixes.

LA GUITARRA, REI DBLS INSTRUMENTS

**-Quin sentiment!.. I quins «Segadors» que hi tocaríem
si no fos que estem *depressionats!*..**